

Eliteuddannelse i Danmark

- Politikpapir vedtaget i Uddannelsespolitisk udvalg, november 2008

I april 2006 kom begrebet eliteuddannelse på den politiske dagsorden, da regeringen præsenterede sin globaliseringsstrategi. En strategi der i høj grad omhandler uddannelse i Danmark og hvordan regeringen mener Danmark kan få uddannelse i verdensklasse. Strategien behandler en række hovedområder herunder "universiteter i verdensklasse". I afsnit 7.6¹ tilkendegiver regeringen, at

"Talentfulde unge skal have de bedste muligheder for at udnytte deres potentiale fuldt ud... Der skal etableres elitekandidatuddannelser, så de allerdygtigste studerende kan komme på niveau med de bedste i udlandet"

I november 2006 indgik regeringen aftale med S, R og DF om hvorledes globaliseringspuljen skulle udmøntes. I forbindelse hermed blev det konkretiseret hvad en eliteuddannelse skulle bestå af på følgende måde:

"Særligt udvalgte uddannelsesmiljøer skal derfor gives mulighed for at udvikle nye internationale 2-årige eliteuddannelser. Eliteuddannelserne skal indeholde mere komplicerede og omfattende problemstillinger, end der normalt arbejdes med, og være karakteriseret ved forskning på eliteniveau og med høj overgangsfrekvens til ph.d-forløb."

Dette politikpapir vil omhandle netop eliteuddannelse og præsentere Danske Studerendes Fællesråds holdninger til dette begreb.

Det er af allerstørste vigtighed at der nu og i fremtiden satses kraftigt på uddannelse i Danmark. Uddannelse er en investering og nøglen til et godt samfund. Uddannelse skal tilrettelægges den enkelte studerende således alle får dækket det behov de har. Derfor støtter DSF ideen om studieforløb, der er tilstrækkeligt åbne til at det enkelte forløb kan tilpasses den studerendes ønsker og behov. DSF støtter dog hverken ideen om at splitte de studerende efter evner eller ideen om at give ekstra midler til enkelte uddannelsesforløb. Det er den generelle uddannelseskvalitet, der skal hæves og ikke enkelte uddannelser eller fagelementers kvalitet.

DSFs definition af begrebet eliteuddannelse

DSF mener at begrebet *eliteuddannelse* ikke er dækkende for de nævnte tiltag der arbejdes med på uddannelsesområdet. Jævnfør Universitetslovens § 2 fra 2003 skal universiteter i dag drive forskningsbaseret uddannelse indtil højeste internationale niveau. DSF mener derfor ikke, at der kan tilbydes uddannelse på et højere niveau end hvad der udbydes nu. Derfor er begrebet *elite* også en

¹ "Globaliseringsstrategien" kan downloades fra <http://www.globalisering.dk/page.dsp?area=12>

forkert etikette til enkelte studerende, når alle studerende på de danske universiteter i forvejen må forventes at modtage eliteuddannelse. DSF så hellere at tiltagene benævnes hvad de er, nemlig uddannelsestilvalg. I det følgende vil begrebet *eliteuddannelse* dog blive anvendt, da denne term desværre har vundet indpas i debatten.

Eksisterende eliteuddannelser

Allerede mens ovenstående blev diskuteret i Folketinget udbød en række universiteter i Danmark eliteuddannelser. Blandt andet kan nævnes humanbiologi på Københavns Universitet², eliteuddannelser på Aalborg Universitet³ og Aarhus Universitets 4+4-model med integrerede kandidat- og ph.d.-forløb⁴.

Fælles for de tre tilbud er blandt andet, at

- Der er tale om en kandidatuddannelse eller integration af kandidat- og ph.d.-uddannelse
- Der er særlige adgangskriterier for at blive optaget på uddannelsen
- Universitetet forventer at de studerende har ekstra faglige ressourcer og viljen til en ekstraordinær arbejdsindsats
- Der er ingen interaktion mellem eliteuddannelserne og de ordinære universitetsuddannelser
- Alle uddannelser tilbydes på institutioner der også udbyder ordinære universitetsuddannelser

I udlandet er billedet et lidt andet. Her findes der institutioner der udelukkende tilbyder eliteuddannelser som det fx ses på Harvard, Cambridge og Oxford. Men også her der særlige adgangskriterier.

Mulige modeller

For at udforske eliteuddannelsesbegrebet og udvikle modeller for eliteuddannelser nedsatte Universitets- og Bygningsstyrelsen i marts 2007 en arbejdsgruppe med Rektorkollegiet og Danske Studerendes Fællesråd. Arbejdsgruppe har udarbejdet en rapport der præsenterer fem forskellige modeller⁵.

Det er for Danske Studerendes Fællesråd af største betydning, at en eliteuddannelse ikke bliver et selvstændigt uddannelsesforløb der isolere de elitestuderende fra de ordinære uddannelser. Eliteuddannelse skal bestå af en række tilvalg hvor den enkelte studerende selv vælger og tilrettelægger dens eliteforløb.

² http://studier.ku.dk/studier_a-z/humanbiologi/

³ <http://studieguide.aau.dk/Uddannelser/Elite>

⁴ <http://www.samfundsvidenskab.au.dk/phdskolen/om/scholar>

⁵ "Modeller for udbud af eliteuddannelser", http://www.ubst.dk/uddannelse-og-forskning/eliteuddannelser-1/Elite_endelig_rapport.pdf

Arbejdsgruppen præsenterede en rapport med fem forslag til hvorledes eliteuddannelse kunne implementeres i det danske uddannelsessystem.

Model 1 og 2

De første to modeller er bygget op omkring det der kaldes *Honours*-princippet. Dette dækker over et system hvor de studerende vælger ét eller flere særlige kurser med høj arbejdsbyrde eller som på anden måde adskiller sig fra de øvrige kurser. Modellen kan integreres på både bachelor- og kandidatdelen. Forskellen mellem de to modeller er minimal, og omhandler kun den måde de særlige kurser er tilrettelagt på. I model 1 er der forberedt faste forløb som følges af de elitestuderende, mens der i model 2 lægges op til at de enkelte studerende selv vælger hvordan deres eliteforløb skal tilrettelægges. I nedenstående figur er model 2 skitseret, altså hvor den studerende selv vælger sine tilvalg.

3. år	30 + 10 ECTS				
	30 + 10 ECTS				
2. år	30 + 10 ECTS				
	30 + 10 ECTS				
1. år	30 + 10 ECTS				
	30 + 10 ECTS				

Bacheloruddannelse 180 ECTS + 30 ECTS (Honours)

2. år	30 + 10 ECTS				
	30 + 10 ECTS				
1. år	30 + 10 ECTS				
	30 + 10 ECTS				

Kandidatuddannelse 120 ECTS + 20 ECTS (Honours)

Kendetegnet ved de to modeller er, at de giver den studerende en høj grad af frihed til at vælge særlige områder efter eget ønske, hvor model 2 giver den klart højeste grad af frihed. Samtidig skaber modellerne interaktion mellem studerende der følger disse særlige tilvalg samt studerende der ikke gør. Dette er med til at sikre en høj grad af vidensudveksling de studerende i mellem,

således det ikke kun er de elitestuderende der får gavn af eliteuddannelserne, men det samlede universitet.

Model 3

Rapportens model 3 er navngivet *add-on*-modellen og beskriver en model hvor den studerende vælger et selvstændigt og fastdefineret uddannelsesforløb sideløbende med den ordinære uddannelse. Modellen er god på steder hvor de studerende ikke har en særlig høj grad af frihed med hensyn til at valg af ordinære kurser. I nedenstående figur er modellen skitseret.

2. år	30 + 10 ECTS	Uddannelsesretning 1	Tilvalg A
	30 + 10 ECTS		
1. år	30 + 10 ECTS		
	30 + 10 ECTS		
2. år	30 + 10 ECTS	Uddannelsesretning 2	Tilvalg A
	30 + 10 ECTS		
1. år	30 + 10 ECTS		
	30 + 10 ECTS		

Kandidatuddannelse 120 ECTS + 40 ECTS (Add-on)

Denne model skaber, i lighed med model 1 og 2, interaktion mellem studerende der vælger tilvalg og studerende der ikke gør. Derudover muliggør modellen at studerende fra forskellige uddannelsesretninger kan følge det samme tilvalg. Modellen giver den enkelte studerende en høj grad af frihed til at sammensætte sit eget individuelle program efter egne ønsker, da vedkommende kun har en række forskellige på forhånd fastlagte forløb.

Model 4

Denne model adskiller sig væsentligt fra de foregående tre modeller. Her er tale om separate uddannelser, hvor der ikke vil forekomme interaktion mellem studerende på denne uddannelse og studerende på ordinære uddannelser. Nedenstående model skitserer dette.

2. år	30 + 10 ECTS		
	30 + 10 ECTS		
1. år	30 + 10 ECTS		
	30 + 10 ECTS		

Kandidatuddannelse 120 ECTS + 40 ECTS (Elitekandidatuddannelse)

DSF må klart tage afstand fra denne model, da den vil adskille ordinære studerende fra de elitestuderende. At bruge midler på denne type uddannelse vil efter DSFs overbevisning være en dårlig investering, da det kun er et fåtal der vil få gavn af midlerne. Den viden de studerende måtte tilegne sig, vil ikke blive videreformidlet og de studerende vil ikke have andre at spare med.

Model 5

Modellen integrer en kandidatuddannelse med en ph.d.-uddannelse. Den studerende vil efter to eller tre års bacheloruddannelse vælger at følge dette uddannelsesforløb og derved opnå en ph.d.-grad efter sammenlagt seks års uddannelse. Også her adskiller man de studerende fra de ordinære studerende.

Folketingets valg

Det er værd at bemærke, at allerede før arbejdsgruppen havde afleveret sin rapport, var det reelt besluttet hvilken model der skulle arbejdes videre med. I forbindelse med konkretiseringen af eliteuddannelser står der nemlig skrevet, at disse skal være *...Særligt udvalgte uddannelsesmiljøer...* Kun rapportens model 4 falder indenfor disse politiske rammer.

DSFs anbefaling

- A) DSF anbefaler at universiteterne og Folketinget forlader ideen om særskilte eliteuddannelser. I stedet for at lave særlige forløb for de ambitiøse og dygtige studerende under den ordinære uddannelser, skal der fokuseres på at skabe en naturlig forbindelse mellem bachelor- og kandidatstudiet og et eventuelt efterfølgende ph.d.-studium.
- B) DSF mener at en opdeling af studerende efter evne vil sænke den generelle kvalitet af de færdige bachelors og kandidaters uddannelse. Sidemandsprincippet, hvor de dygtigste studerende studerer sideløbende med almindelige studerende er hævdvundet i det danske uddannelsessystem og bør stadig være grundlaget for udformningen af uddannelser.
Derfor mener DSF, at eliteuddannelserne skal være definerede ved muligheden for at tage yderligere tilvalg (honours) til ens almindelige uddannelse, som man følger sammen med ordinære studerende. Der skal ikke være adgangsbegrænsninger på disse tilvalg, alle studerende skal have muligheden for at opnå en elitegrad.

Finansiering

Det er for DSF positivt, at der nu er vilje til at afsætte ekstra midler til det hårdt trængte uddannelsessystem. Eventuelle eliteforløb vil kun have den tilsigtede effekt i samspil med velfungerende studieforløb. Derfor skal der sideløbende med oprettelse af elitetilvalg, som naturligvis vil kræve en investering, investeres i de obligatoriske undervisningsforløb, så kvaliteten af disse kommer op på et højere niveau.